

ישעיהו פרק ז' (פסוקים א' - יז')

תגובת ישעיהו למצור של מלכי ארם וישראל על ממלכת יהודה

א וַיְהִי בַיָּמֵי אַחַז בֶּן-יֹותָם בֶּן-עֲזִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה, עָלָה רָצִין מֶלֶךְ-אַרֶם וּפְקַח בֶּן-רְמַלְיָהוּ מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַם, לְמַלְחָמָה, עָלָיָהּ; וְלֹא יָכַל, לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ. ב וַיִּגְד, לְבֵית דָּוִד לֵאמֹר, נָחָה אֲרָם, עַל-אֶפְרַיִם; וַיִּנְע לָבָבוּ וּלְבַב עַמּוֹ, כְּנוֹעַ עֲצֵי-יַעַר מִפְּנֵי-רוּחַ.

הקדמה : (733 לפנה"ס).

לחץ האשורי לא חדל בימי אחז, התארגנה שוב ברית מדינות נגד אשור, בראשותם של פקח בן רמליהו מלך ישראל ורצין מלך ארם. שני מלכים אלה צרו על ירושלים כנראה במטרה להכריח את אחז מלך יהודה להצטרף אליהם לקואליציה נגד אשור. בפני אחז עמדו שתי אפשרויות, האחת להצטרף למלחמה נגד אשור והשנייה לחבור לאשור ולהילחם נגד ארם וממלכת ישראל, אחז פנה לעזרת אשור, בניגוד להצעת ישעיהו הנביא שאמר לו שיש דרך שלישי והיא לא להתערב, ואכן תגלת פלאסר השלישי בא לעזרתו וכבש את דמשק ואת המחוזות הצפוניים של ישראל (מלי"ב טו, כט)

פרק ז' עוסק בבנואת ישעיהו למלך אחז והוא השלמה לפרק ט"ו בספר מלכים ב'.

ב וַיִּגְד, לְבֵית דָּוִד לֵאמֹר, נָחָה אֲרָם, עַל-אֶפְרַיִם; וַיִּנְע לָבָבוּ וּלְבַב עַמּוֹ, כְּנוֹעַ עֲצֵי-יַעַר מִפְּנֵי-רוּחַ.

פסוק ב' מתוארת את תחושת הפחד (וַיִּנְע לָבָבוּ וּלְבַב עַמּוֹ, כְּנוֹעַ עֲצֵי-יַעַר מִפְּנֵי-רוּחַ) של אחז, כאשר נודע שארם ואפרים התחברו ביחד בשביל לצאת נגדו למלחמה,

ג וַיֹּאמֶר יְהוָה, אֶל-יִשְׁעִיָּהוּ, צֵא-נָא לְקִרְאֵת אַחַז, אֵתָהּ וּשְׂאֵר יִשׁוּב בְּנֵי: אֶל-קָצֵה, תְּעַלֶּת הַבְּרָכָה הָעֲלִיּוֹנָה--אֶל-מִסְלֵת, שְׂדֵה כּוּבֵס.

ה' מצווה את ישעיהו לקחת את בנו שאר ישוב וללכת לאחז מלך יהודה, בנו של ישעיהו הנביא נקרא "שאר ישוב", בשם זה יש רמז לפורענות מצד אחד ולנחמה מצד שני, "שאר" - ישארו מעטים מעם ישראל, "ישוב" - אותם מעטים שישארו ישובו לארץ ישראל לאחר הגלות (אפשרות אחרת שישובו בתשובה).

ד וַאֲמַרְתָּ אֵלָיו הַשְּׁמֵר וְהִשְׁקֵט אֶל-תִּירָא, וּלְבַבְךָ אֶל-יְרֵךְ, מִשְׁנֵי זַנְבוֹת הָאוֹיֵבִים הָעֹשֵׂנִים, הָאֵלֶּה--בְּחָרִי-אֶף רָצִין וְאָרֶם, וּבֶן-רְמַלְיָהוּ. ה יַעַן, כִּי-יַעַץ עָלֶיךָ אֲרָם--רָעָה: אֶפְרַיִם וּבֶן-רְמַלְיָהוּ, לֵאמֹר. ו נַעֲלָה בִיהוּדָה וּנְקִיצָנָה, וּנְבַקְעָנָה אֵלֵינוּ; וְנִמְלִיךְ מֶלֶךְ בְּתוֹכָהּ, אֵת בֶּן-טַבָּאֵל.

1) ישעיהו הנביא אומר למלך אחז

א. " השמר והשקט" - :

אל תתערב במלחמה בין ארם וישראל כנגד אשור (אל תצטרף לישראל וארם מצד אחד למלחמה כנגד אשור, ומצד שני אל תקרא למלך אשור למלחמה משותפת כנגד ישראל וארם.

ב. "אל תירא, ולבבך אל ירד"

וכנגד הפחד של אחז מישראל וארם, אומר ישעיהו הנביא לאחז, אל תפחד.

2) ישעיהו הנביא מכנה את ארם וישראל שני זנבות אודים עשנים :

"אודים" – חתיכת עץ מפוחמת או המקל שבעזרתו מזיזים את הפחמים, שבקצה הוא מפוחם, אך אין באפשרותו לבעור.

מצודת דוד מסביר "זנבות האודים" - שהמה כמו האודים האלה (ממלכת ישראל וממלכת ארם נמשלו לזנבות האודים) שאין בהם כח לבער אלא לעשן כך אין כח בידם (של ארם וישראל) לעשות לך מאומה רע רק העם מפחידים

ז כה אָמַר, אֲדַנִּי יְהוָה: **לֹא תִקּוּם, וְלֹא תִהְיֶה.** **ח כִּי רֹאשׁ אֲרָם דָּמָשֶׁק, וְרֹאשׁ דָּמָשֶׁק רִצִּין; וּבְעוֹד, שְׁשִׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה, יַחַת אֲפָרַיִם, מֵעַם. ט וְרֹאשׁ אֲפָרַיִם שְׁמֶרוֹן, וְרֹאשׁ שְׁמֶרוֹן בֶּן-רְמִלְיָהוּ; **אִם לֹא תֵאֱמִינוּ, כִּי לֹא תֵאֱמָנוּ.****

- "לא תקום, ולא תהיה" (פסוק ז')

ישעיהו הנביא מחזק את אחז וקובע בצורה ברורה "לא תקום ולא תהיה", התוכנית של ארם וישראל לכיבוש ירושלים (כפי שמפורט בפסוק ו')

נימוקי ישעיהו הנביא לכך שארם וישראל לא יצליחו בתוכנית לכיבוש יהודה :

א. **ארם וישראל דומים לאודים מוצלים מאש**, שאין בכוחם לשרוף (וְאֶמְרַתְּ אֵלָיו הַשָּׁמַר וְהַשְׁקֵט אֶל-תִּירָא, וּלְבַבְךָ אֶל-יֵרֵד, מִשְׁנֵי זָנְבוֹת הָאֹדִים הָעֹשְׂנִים)

ב. שלטונם של ישראל וארם מוגבל רק לארצם. **(כִּי רֹאשׁ אֲרָם דָּמָשֶׁק, וְרֹאשׁ דָּמָשֶׁק רִצִּין וְרֹאשׁ אֲפָרַיִם שְׁמֶרוֹן, וְרֹאשׁ שְׁמֶרוֹן בֶּן-רְמִלְיָהוּ).**

"...אם לא תאמינו, כי לא תאמנו" (פסוק ט')

קושי: ישעיהו מסיים את החלק הראשון של הנבואה עם אמירה לא מובנת, הרי ברור שאם הם לא מאמינים אז הם לא מאמינים. (יש כאן חזרה על המובן מאליו).

תירוץ: רש"י : אם לא תאמינו לדברי ה', לא תזכו לאמון מה' ולא תזכו לישועה.

רד"ק : אם אתם לא מאמינים לדבר ה' המעוברים על ידי ישעיהו נביא ה',

זאת הוכחה שאתם לא מאמינים בה'.

י ויִסֹּף יְהוָה, דְּבַר אֶל-אֶחָז לֵאמֹר

הערה: מכך שה' המשיך לדבר עם אחז דרך ישעיהו ולשכנע אותו שלא לפעול, ניתן להסיק שעד כאן אחז עוד לא השתכנע.

יא שְׁאֵל-לָךְ אוֹת, מֵעַם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ; הֲעִמַּק שְׁאֵלָה, אוּ הִגַּבָּה לְמַעַלָּה . יב וַיֹּאמֶר, אֶחָז: לֹא-אֶשְׁאֵל וְלֹא-אֲנַסֶּה, אֶת-יְהוָה .

פסוק יא: ישעיהו שרואה שאחז לא מאמין לנבואתו, הוא מציע לו לבקש אות (סימן), מה' שנבואתו של ישעיהו אמתית.

"...העמק שאלה או הגבה למעלה" - תוכל לבקש אות מדבר שנמצא בעמקים ועד דברים הנמצאים בגבהים.

שאלה: מהי מטרת ישעיהו באות שהוא מציע לאחז?

תשובה: רש"י: להבליט את חוסר אמונתו של אחז.

רד"ק: לגרום לאחז להאמין בדברי ישעיהו.

פסוק יב: אחז מסרב להצעת ישעיהו לבקש אות מה', בנימוק שהוא לא רוצה לנסות את ה' (שכתוב בספר דברים : " לא תנסו את אלוקכם"),

הערה: אפשר להבין את דברי אחז שמסרב לבקשת האות, בצורה חיובית שמדובר בחוסר רצון לנסות את ה', אך נראה מתאים יותר לראות את סירבו לנסות את ה' כדבר שלילי שבכלל מקרה הוא לא מאמין בדברי ישעיהו בשם ה', ולכן אין טעם לנסות את ה'.

ישעיהו מוסר תוכחה לאחז על כך שלא האמין לדבריו:

יג ויאמר, שמעו-נא בית דוד: המעט מכם הלאות אנשים, כי תלאו גם את-אלהי

שמעו-נא בית דוד- הכוונה לאחז והפנייה כללית לכל השרים והיועצים בבית המלוכה משום כבוד המלך.

הלאות אנשים- הכעסתם את האנשים שאתם מושלים בהם ועושקים אותם.

כי תלאו גם את אלוקי: גם תרגיזו את אלוקי? (שימו לב שישעיהו מזכיר את ה' כאלוקיו ולא כאלוקים של כולם, כתגובה לכך שאחז לא רצה לנסות את ה' שלא משנה לו אם יהיה אות שבכל מקרה הוא לא יאמין בו)

האות (הסימן)

לאחר שאחז מסרב לקבל אות מה', ישעיהו מביא את האות גם ללא הסכמת אחז

יד לכן יתן אדני הוא, לכם--אות: הנה העלמה, הרה וילדת בן, וקראת שמו, עמנו אל. טו חמאה ודבש, יאכל--לדעתו מאוס ברע, ובחור בטוב. טז פי בטורם ידע הנער, מאס ברע--ובחור בטוב: תעזב האדמה אשר אתה קץ, מפני שני מלכיה.

הנה עלמה הרה – אישה צעירה בהיריון (כפי הנראה אישתו של ישעיהו)

תקרא לבן שהיא תלד עמנואל (רמז לכך שהוא יוכיח שה' עם ישראל)

פסוק טו תינוק שמגיע לגיל בוגר מפסיק לינוק ובחור במאכלים טובים. (גיל שלוש), בזמן שיולד עמנואל יהיה נראה שהוא לא יזכה לאכול חמאה ודבש כאשר יפסיק לינוק, כי יש מצור על ירושלים.

פסוק טז אך שגייע עמנואל לגיל שיפסיק לינוק, (בעוד כ- 4 שנים, כשנה של הריון ועוד שלוש שנים של יניקה) יבוא חורבן על ממלכת ארם וישראל וכשיפסיק לינוק יהיה לו חמאה ודבש לרוב.

תיאור חורבן ארם וישראל

יז יביא יהוה עליך, ועל-עמך ועל-בית אביך, ימים אשר לא-באו, למיזם סור-
אפרים מעל יהודה: את, מלך אשור.

פסוק יז : עומדים לבוא על האזור ימים שלא היו מאז שהתפלגה ממלכת ישראל
(סור-אפרים מעל יהודה) , על ידי מלך אשור (שיחריב את ממלכת ישראל)